

Tidinge

VAN DIE GOUDE

jaargang 35 | november 2017 | 4

Harboldus Thombergius

Drinkwater in Gouda na 1945

De Waldenzen of Piëmontezen
in Gouda

Gouwe Verhalen:
Janny Massar-de Jong

Tidinge

TIJDSCHRIFT VAN DE HISTORISCHE VERENIGING DIE GOUDE

redactie: **Henny van Dolder-de Wit, dr. Paul H.A.M. Abels, dr. Christiaan van der Spek, drs. Margreet Windhorst, drs. Paul van Horsen** (hoofdredacteur)
tekstredacteur: **drs. Kenny Louwen**

vaste medewerkers: **Marcel van Dasselaar**
(archeologie), **ir. Gert Jan Jansen** (Gouwe Verhaal),
Nico J. Boerboom (foto's en afbeeldingen)
met dank aan de medewerkers van: **Streekarchief Midden-Holland (SAMH)** en **Museum Gouda**

redactieadres: **Hazelaarlaan 10, 2803 BS Gouda**
telefoon 0182-536053
e-mail: **redactie-tidinge@diegoude.nl**

secretariaat van die Goude: **Postbus 307, 2800 AH Gouda, telefoon 0182-534884**
e-mail: **info@diegoude.nl**

ontwerp en opmaak: **Peterpaul Kloosterman, Gouda (www.2pk.nl)**

drukkerij: **Quadraat Printmedia, Oud-Beijerland**

ISBN: **0168-0498**

Lid worden van Historische Vereniging die Goude: Het lidmaatschap kost 28 euro voor particulieren per jaar; bedrijven betalen 45 euro. U kunt zich opgeven via onze website www.diegoude.nl
Opzeggen: U kunt uw lidmaatschap tot vier weken voor het einde van een kalenderjaar opzeggen.
Uiteraard zijn ook overlijden en verhuizing redenen voor beëindiging van het lidmaatschap.

www.diegoude.nl

Foto voorkant : Oranjehoffe (foto Nico J.Boerboom)

Van de redactie

Allereerst wil de redactie er nog eens op wijzen, dat alle Tidinges vanaf 1983 t/m 2014 op de website van Die Goude zijn terug te vinden. Nico J. Boerboom heeft er vele dagen aan besteed om ze te digitaliseren. Maar het resultaat mag er zijn. Met een uitstekend werkende zoekfunctie is het een onuitputtelijke bron over de Goudse geschiedenis. Het is maar dat u het weet.

Ook in deze Tidinge weer bijzondere artikelen.

Paul Abels duikt in de geschiedenis van het Goudse remonstrantisme, een stroming die er in zijn eigen woorden in het themanummer over 500 jaar Reformatie maar bekaaid vanaf is gekomen.

Grondlegger van het Goudse remonstrantisme is de uit Duitsland afkomstige Harboldus Thombergius.

Hij leefde in de tijd van de bekende Herman Herbers en drukte met hem aan het begin van de 17e eeuw een bijzonder stempel op het religieuze leven in Gouda dat toen zo bekendstond om het tolerante denken in een tijd van heftige godsdienstige conflicten.

Harrie Timmer verrast ons in zijn geschiedenis over het Goudse drinkwater na 1945 met het feit dat Zuid-Holland in 1963 nog 67 waterleidingbedrijfjes telde. Het zal u niet verbazen dat de provinciale en de landelijke overheid daar een eind aan hebben gemaakt.

Zie het artikel 'Gouds drinkwater na 1945'

Henny van Dolder beschrijft de geschiedenis van de Waldenzen. Ook in het 18e-eeuwse Gouda zijn deze protestanten vanwege de vervolgingen in de 17e eeuw in Frankrijk opgevangen. Henny geeft een gedetailleerd beeld van hun ontvangst en hun integratie in de Goudse gemeenschap.

Janny Massar-de Jong vertelt haar levensverhaal aan Gert Jan Jansen. Haar geschiedenis geeft ons de mogelijkheid een kleine blik te werpen in het Roomse leven van de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw.

Paul van Horssen

Gouds drinkwater na 1945

Harrie Timmer

Niets is zo vanzelfsprekend als drinkwater. Als we de kraan opendraaien (of tegenwoordig openzwenken) is het daar: zoveel je maar wilt, altijd onder druk en van uitstekende kwaliteit. Schoon drinkwater was niet altijd zomaar beschikbaar. Eeuwenlang gebruikten de inwoners van Gouda achteloos het vervuilde water uit hun grachten met als gevolg dat terugkerende epidemieën als cholera zich makkelijk verspreiden. Pas na 1883, met de oprichting van de Goudsche Waterleiding Maatschappij (GWM), kwam hieraan een einde. In de vorige *Tidings* is de geschiedenis van de Goudse drinkwatervoorziening tot 1945 beschreven. In deze bijdrage het vervolg: de ontwikkeling vanaf 1945.

Blijvende problemen met waterkwaliteit en de Watersnoodramp

Vanwege het steeds zouter worden van de bronnen aan de Schielands Hoge Zeedijk werd in 1946 nogmaals door het Rijksinstituut voor de Drinkwatervoorziening (RID) geadviseerd om een andere bron te zoeken.¹ Men opereerde om voorgezuiverd Lekwater in te kopen van de watermaatschappij van de gemeente 's-Gravenhage die leidingen vanaf de Lek langs Gouda naar de duinen heeft

A handwritten document titled 'Recapitulatie Watersnoodschade.' listing various costs in f. The items and their values are: 'Kosten dijkherstel' (f. 0.978.61), 'Recepompen te reinigen herstellen, schoonmaken, enz.' (f. 10.467.76), 'Herstelkosten motoren' (f. 2.523.06), 'Reparatie Hoofdleidingen' (f. 3.262.31), 'Ontsmettingsmaatregelen' (f. 200.85), and 'Water distributie-kosten' (f. 1368.26). A total sum of f. 26.880,85 is written at the bottom, underlined.

Recapitulatie Watersnoodschade.	
Kosten dijkherstel	f. 0.978.61
Recepompen te reinigen herstellen, schoonmaken, enz.	f. 10.467.76
Herstelkosten motoren	f. 2.523.06
Reparatie Hoofdleidingen	f. 3.262.31
Ontsmettingsmaatregelen	f. 200.85
Water distributie-kosten	f. 1368.26
	<u>f. 26.880,85</u>

Samenvattende optelling van de kosten die de GWM in 1954 declareerde (en vergoed kreeg) van het nationale rampschadebureau (archief Oasen)

aangelegd. Dit idee was echter door de directie in 1936 al verworpen met als belangrijkste argument dat rivierwater niet alleen een stap terug zou zijn, maar vooral

1. Rijksinstituut voor drinkwatervoorziening, 1946, rapport inzake een geo-hydrologisch onderzoek ter plaatse en in de omgeving van de waterwinplaats van de N.V.Goudsche Waterleiding Maatschappij (met vijf bijlagen).

De Waldenzen of Piëmontezen in Gouda

...VAN VLUCHTELING TOT AMBACHTSMAN

Henny van Dolder-de Wit

De stad Gouda verleende door de eeuwen heen meer dan eens gastvrijheid aan mensen die zich gedwongen zagen hun land van herkomst te ontvluchten. Daartoe behoorde in de 18e eeuw een groep Waldenzen. Deze van oorsprong Franse protestanten die door de rooms-katholieke kerk niet werden erkend, waren al vroeg uitgeweken naar Piëmont in Noord-Italië. In 1730 vluchtten zij om aan nieuwe vervolgingen te ontkomen naar het veilige Zwitserland. Een kleine vierhonderd Piëmontezen ondernamen vandaar de barre tocht naar Holland, waar zij aan de zorg van Waalse kerkgenootschappen werden toevertrouwd.¹

Dit was een welbewuste keuze, niet alleen wat betreft de taal die zij spraken, maar ook kwam hun geloofsopvatting overeen met wat in de Waalse kerken werd verkondigd. In 1734 kwamen er enkele tientallen mannen, vrouwen en kinderen naar Gouda, berooid en nauwelijks in staat om in hun onderhoud te voorzien. Toch slaagden zij erin hun weg in de maatschappij te vinden. Een dossier uit het archief van de Waalse gemeente laat zien hoe het hen in de eerste decennia na hun aankomst verging.²

Huizen van Waldenzen in Piëmont

Janny Massar-de Jong

Gouwe Verhalen is een serie interviews met mensen die het verleden van Gouda zelf hebben beleefd.

Gert Jan Jansen

“Dus je was bij mijn dochter in de winkel aan de Kleiwegstraat? Ik heb even nagedacht of ik aan zo’n Gouwe Verhaal mee wilde doen. Ik heb vast niet zo veel te vertellen als die mevrouw Ten Bergen die eerder in de Tidinge stond. Maar mijn dochter zei: “Ma, dat moet je doen!” Die mevrouw was trouwens ook een echte Goudse. Maar zij was hervormd en kwam uit een middenstandsgesin, terwijl ik uit een katholiek arbeidersmilieu kom. Zeker vroeger waren dat genoeg verschillen om elkaar nooit tegen te komen.

Beginnen we bij het begin? Ik ben op 12 december 1933 geboren in een huis aan de Bogen. Ik weet er weinig meer van, alleen dat we boven woonden. Officieel heet ik Jantje de Jong. Zoals toen gebruikelijk was, ben ik als oudste dochter vernoemd naar de moeder van mijn moeder: Jantje Joosten. Mijn vader was plateelbakker. Hij werkte bij een bedrijf aan de Karnemelksloot, maar ik weet de naam niet meer.”

Oranjarahofje

“Toen ik een jaar of drie, vier was, verhuisden we naar het Oranjarahofje aan de Raam. Daar werden nog zes kinderen geboren. Ik ben de oudste van acht en... ze leven allemaal nog! Het grootste deel van mijn jeugd heb ik op het hofje gewoond. Wat ik altijd jammer vond, was dat Oranjarahofje niet het officiële adres was. Dat was Raam 160. Ik snapte nooit waarom het Buurtje wel een straatnaam was, maar het Oranjarahofje niet. Het werd ook al niet genoemd in het boekje dat over de hofjes in Gouda

Janny Massar-de Jong (1933)

Janny Massar-de Jong (foto Nico J.Boerboom)

Janny de Jong en haar tweeling Wim (links) en Arie de Jong, zittend op het Oranjarahofje circa 1937 (collectie Massar-de Jong)

Auteurs

Paul H.A.M. Abels is historicus en redactielid van de Tidinge

Harrie Timmer studeerde geologie aan de VU en is sinds 1992 verbonden aan het waterbedrijf Oasen als onderzoeker en adviseur op het gebied van waterwinning en kwaliteit

Henny van Dolder-de Wit is redactielid van de Tidinge en zeer actief in historisch onderzoek van Gouda

Gert Jan Jansen is vicevoorzitter van Die Goude en hoofdredacteur van de Nieuwsbrief. Tevens is hij medewerker voor de rubriek 'Gouwe Verhalen'

Agenda

LEZINGEN 2017

23 november **11e Waterconferentie**
'Gouda, stad op stelten'

Het Gouds Watergilde (Werkgroep van de Historische Vereniging Die Goude)

27 november **Sophie Oosterwijk:**
'Miniatuurvolwassenen? Het beeld van het kind in de westerse kunst'

29 januari **Vera Hoorens:**
Jan Wier een ketterse arts voor heksen

19 februari **Frans Vandenhende:**
Belgische vluchtelingen in Gouda tijdens WO I, in het spoor van Emiel de Bruyne

Tidinge

TIJDSCHRIFT VAN DE HISTORISCHE VERENIGING DIE GOUDE

**Harboldus Thombergius, een Duitse grondlegger
van het Goudse remonstrantisme** 148

Paul H.A.M. Abels

Drinkwater in Gouda na 1945 159

Harrie Timmer

**De Waldenzen of Piëmontezen in Gouda,
...van vluchteling tot ambachtsman** 168

Henny van Dolder

Gouwe Verhalen: Janny Massar-de Jong vertelt 175

Gert Jan Jansen